Ann. III. | Num. II.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

BIS IN MENSE PRODIT

Pretium annuae subnotationis, *ante solvendum*, est: in Italia Libellarum 10; ubique extra Italiam Lib. 15; M. 12; Sch. 12; Doll. 3; Rubl. 6; Flor. 7 ½.

Inscriptiones et omne genus indicationes pretio aequissimo referuntur, quod est in extremis commentarii paginis Lib. 0,50 pro unoquoque centimetro quadrato.

Censa mittantur ad* ARISTIDEM LEONORI *equitem, commentarii* VOX URBIS *possessorem et administratorem

ROMA — Via Alessandrina, 87 — ROMA

Subnotatio fieri potest:

IN ITALIA Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. — ROMAE, Via Santa Chiara, 20-21.

IN ANGLIA Apud BURNS AND OATES — LONDON W. — 28, Orchard Street.

IN CIVITATIBUS FOEDERATIS AMERICAE SEPTENT. Apud COMMISSARIAT OF THE HOLY LAND. NEW YORK, 143 w 95th St.

IN CANADA ET NEWFOUNDLAND — NEW YORK (U. S. Americ.), 143 w 95th St.

IN BELGICA Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. — BRUXELLES, Rue de la Montagne, 52.

IN GALLIA

LUGDUNI Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. — Rue Victor Hugo, 5

LUTETIAE PARISIORUM LIBRAIRIE VIC ET AMAT CHARLES AMAT SUCC. — Rue Cassette, 11.

INSULIS (LILLE) Apud DESCLÉE, LEFEBVRE ET SOC. — Rue de Metz, 41.

IN HUNGARIA Apud C. B. LIPTAY, CORRESP. DE HONGRIE — BUDAPEST, Palais du Théâtre National.

RERUM INDEX

ROMAE
EX OFFICINA FORZANI ET SOCII
MDCCCC

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

ROMAE – Via Alessandrina, 87

Prospectus Subnotationis ann. MCM

(*Vid. in secunda operculi pagina*).

Ann. III. ROMAE, Idibus Ianuariis MDCCCC. Num. II.

VOX URBIS

DE LITTERIS ET BONIS ARTIBUS COMMENTARIUS

PRETIUM SUBNOTATIONIS:
In Italia: Lib. 10 — Ubique extra Italiam:
Lib. 15, M. 12, Sch. 12, Doll. 3, Rubl. 6, Flor. 7 ½.

BIS IN MENSE PRODIT

POSSESSOR ET ADMINISTRATOR:
ARISTIDES LEONORI, eques.
ROMAE - Via Alessandrina, 87.

DE POPULARI CHRISTIANA CIVITATE

Viget procul dubio et per Europam omnem et Americam movetur factio quaedam vel schola Catholicorum, quam *Christianam democratiam* dicunt, non artificio congregatam vel auctam, sed historicis simul et rationabilibus causis exortam. Huius quidem consilia, quamvis adaequata definitione enucleare sapientes nequeant, populi tamen universi satis persentiunt, ac mente animoque assequuntur.

Attamen, cum necessitas postulet, definire quodammodo ea possumus, ordinem quemdam disciplinarum et agendarum rerum in populi favorem a Catholicis susceptum.

Verbum autem illud « populus » duplici sensu accipitur: altero latiore, quo civitas universa continetur; strictiore altero, quo plebs tantum vel humiliores recipiuntur. Iterum doctrinis et actioni duplex constituitur finis, cum hinc humanae societatis ordines in congruam omnibus utilitatem renovandi spectentur, qui proprius et ultimus finis habetur; inde vero ad rempublicam ita instaurandam, ut eius administratio debita proportione cuilibet ex populo committatur, quae ad primum inceptum assequendum potissima via est.

Dubitant vero plures num ea temporum opportunitas advenerit, quae huiusmodi consilia aperienda et opera gerenda suadeat: maximum ferme dubium, quod tamen solvere licebit nemini, qui humani generis historiam, admoto christianae philosophiae lumine, considerare neglexerit.

Notum est enim Ecclesiam Dei, evangelico verbo adhaerentem, eo usque inter Romanae potentiae ruinam et irrumpentes barbariae fluctus traditam sibi missionem produxisse, ut reapse populare quoddam imperium, tum in rerum publicarum gestione, tum in civium ordinibus constituerit. Hoc quidem gradatim et varia forma per mediam omnem et occidentalem Europam diffuso, ad novam veluti vitam populos revocavit, cuius effectus maximos aetas, quam mediam dicimus, vidit ita, ut iure « populi aetas » vocaretur.

At nova aetate exoriente, nova omnino studia mentes et opera hominum occuparunt, quarum primus influxus saeculo XV praecipue praerumpens, *Instauratio* vocari solet; deinde luterana haeresis, quae non fidei tantum provinciam pervastavit, sed et civitatem et rempublicam funditus evertit; postremo vero tria per saecula, seditiones tres, saeculo XVI Germanorum, Anglorum saeculo XVII, Gallorum denique saeculo XVIII. Verum ex huiusmodi doctrinis quae in universum orbem diffusae sunt, *rationalismi* quam dicunt schola exstitit, quae christianas disciplinas et ordines protinus destruxit. Quibus proinde doctrinis, quae tanto splendore floruerat christiana civitas depressa breviter ac suffocata est, superiorum ordinum privilegiis constitutis, quibus vel patricii, vel pecuniosi negotiatorum ordines instructi evaserunt, quousque, prorumpente humiliorum ira, populares seditiones ex Gallica prima flagraverunt ubique, quarum sententiis, ficto libertatis nomine, respublicae etiam in praesentiarum reguntur.

Quapropter ex *Renascentia* illa funesta, si hoc verbo uti non displicet, dissolvente veluti morbo, hominum societas lente, paulatim, ubique est corrupta, et humiliorum ordines, qui in mediae aetatis civitatibus fide, institutionibus, collegiis, traditione, una cum optimatibus ceterisque coniungebantur, sunt tandem ex reliqua hominum communitate discerpti, et in novam veluti civitatem constituti, altiori oppositam, quam nunc, assumpto iniuria nomine, *proletariatum* appellant, non aliter ac si eius miseri cives ad generandam tantum prolem apti, pecudum more, habeantur.

Hac itaque praesentis discriminis origine, his vicibus consideratis, eminet plane utrum hodierna opportunitas iubeat tot ac vetustissimis malis afferri remedium. Et profecto, intellexerunt iam plerique quo religionis et humanitatis studio consilia illustrium Catholicorum et opera hodie tuto gressu moveantur, nec eos ultra ab itinere retardarunt. Quum enim asseritur, ditioribus praecipue incumbere munus inopiae sublevandae, vel quum christianae caritatis causa tristes recoluntur vices, quae reipublicae renuenti forte imminent, non alia sane praedicantur, nisi ea quae ex evangelica doctrina recto tramite profluunt. Quod quidem discrimen ut omni nisu vincant, eiusque vitent ruinas, Catholici adamussim viri student, qui populari huic scholae, quae est de civitate in Christo renovanda, frequentiores, non sine fausto auspicio, in dies addicuntur.

Ioseph Toniolo.

ANNUS MDCCCXCIX

Haud puto iam e lectoribus mente, tam parvi temporis effluxu, cessisse exacti nuper anni fausta illa auspicia, quae ex Russorum imperatoris consilio de coetu ad pacem Hagae cogendo, in humana fata iucundissime sumere datum esset. Quamvis enim constituendum novum hoc perpetuae pacis regnum mirabile quoddam facinus videretur, nonnisi Deo aut heroe dignum, tamen ineunte vix anno edictum manavit a Mouraview comite, sui Caesaris iussu redactum, quo praecipua continebantur in coetu illo disceptanda, ita ut nihil iam reliquum haberetur, nisi ad rem manus admovere.

Quod quidem, cum obortae primum difficultates, ne mutuum gentium imperium, neve populorum aemulationes laederentur, fuissent superatae, die mensis Maii decimaoctava in *Domum Silvae*, Hagam prope, nationum legati tuto convenerunt, eorumque sessiones, nec quorundam legatorum inerti animo, nec simulata nonnullorum inimicitia interposita mora, ad redigendas tandem complurimas novi huius gentium iuris formulas perductae sunt.

At quamvis merito querantur plurimi Summum Ecclesiae Pontificem, verae pacis vindicem, ab huiusmodi comitiis fuisse exclusum, nec assem publicis bellicarum rerum expensis, nec militem unum exercitibus fuisse demptum, iuvat nihilominus *moralem*, quam dicunt, tanti inceptus efficaciam recensere satis longe effusam. Quod enim a legatis illis in ius receptum est, exorientibus nimirum nationum discordiis ad arbitrium esse confugiendum, ut optatam universi pacem aliquando assequamur, in eam procul dubio confert. Immo et ipsum bellum novorum patrum placitis est quodammodo mitigatum, cum eae pactiones, quae in Genevensi comitio de militibus vulneratis vel de navali bello gerendo essent constitutae, iam a singulis gentibus acceptae fuerint.

*

Sed primum forte, idque minime negligendum, Hagani conventus fructum ultimi orientales populi collegisse dicendi sunt, quibus felix profecto fuit hinc Anglorum inde Russorum exercitus ad arma hactenus non venisse. Cum enim, Sinarum imperatore a solio deiecto, eius mater omnia regeret, Russorum optatis eo est consultum, ut a Manciuriae finibus ferreum iter Pekinum usque, Sinarum caput, ipsis sternendum concederetur. Inde teterrimus prope erumpens Martis furor apparuit; feliciter tamen pepercerunt potentes armis, ipsique Angli, flexa aliquantulum sua sententia de portubus et civitatibus cuique patentibus derelinquendis, ad ea, quae Bismarckius olim de Africa excogitaverat, accesserunt, ut certis limitibus per imperium illud regiones constituerentur, quas singularum nationum tutela, arma, vexilla, commercia libere pervaderent. At partitione hac non minus prospere cessit, quae inter Angliam et Galliam de Africana terra amice est constituta, vel quae in Pacifico oceano de Samoa insulis peracta est, ubi pariter Latronum quae nuncupantur insulae et Carolinae, nullo adversante, Germanico Caesari venumdari ab Hiberis potuerunt.

Verum extrema anni non ea fuerunt, quae tam secunda auspicia spondebant; nec enim Samoa insularum quieta partitio, nec Gallorum Germanorumque attenuata simultas pretium satis pendunt asperrimi belli, quod ultimam Africam pessumdat. — Huius itaque nos manent suprema fata, anni MDCCCXCIX tristis molestaque hereditas.

P. Rossani.

PROSPECTUS SUBNOTATIONIS

Commentarii VOX URBIS anno MCM

Pretium annuae subnotationis est in Italia Lib. **10**;
ubique extra Italiam Lib. **15**; M. **12**; Sch. **12**; Doll. **3**; Rubl. **6**; Flor. **7 ½**.

recto tramite mittendum

ad **Aristidem Leonori** equitem, commentarii ipsius possessorem et administratorem

ROMA, Via Alessandrina, 87

PRAEMIA SOCIIS CONSTITUTA

[illegible], qui die XIV mensis Martii MDCCCC inter commentarii socios numerentur, [illegible] sacro Paschatis Resurrectionis die eiusdem anni

Theca Aurea Pulveri Nicotiano Asservando

[illegible] Pape IX [illegible], prouti ex [illegible] constat in scriptis testimonio

Qui primum hoc nomen dederint, pretiumque subnotationis solverint uti supra, *Vox Urbis* commentarium accipient a Kalendis Ianuariis usque ad expletum annum MDCCCC, iisque [illegible]

URBIS A IANICULO MONTE PROSPECTUS

late magnus (m. 1.10 × 0.24) et visu decorus.

Sociis qui subnotationem renovabunt dono dabitur ***ubi primum in promptu erit***

LIBER (vulgo "Album") PRAECIPUA URBIS REFERENS

pulcritudine insignis atque, commentarii moderatore iubente, expresse conflatus.

Denique illis inter socios, et recentes et veteres, qui tres in Italia, vel binas ubique extra Italiam subnotationes novas comparaverint, earumque annuum pretium recto tramite miserint ad commentarii administratorem, optio erit unius ex his XXXIII quae sequuntur, quod gratuito pariter habebunt:

I. . . Aristotelis De arte poetica liber. Rec. GUILELMUS CHRIST.
Id. Ars rethorica. Ed. A. ROEMER.
Id. Quae feruntur Magna Moralia. Rec. FR. SUSEMIHL.
II. . . . Fabulae Romanenses graece conscriptae ex rec. et cum adn. A. EBERHARD.
III. . . . Homeri Carmina. Ed. GUIL. DINDORF. (Voll. 2).
IV. . . . Metrologicorum scriptorum reliquiae. Ed. FRIDERICUS HULTSCH. (Voll. 2).
V. . . . Patrum Nicaenorum nomina graece, latine, syriace, coptice, arabice, armeniace. Edd. H. GELZER, H. HILGENFELD, O. CUNTZ.
VI. . . . Plutarchi Vitae parallelae. Rec. C. SINTENIS. (Voll. 5).
VII . . . Strabonis Geographica. Rec. A. MEINEKE. (Voll. 3).
VIII. . . . Xenophontis. Expeditio Cyri. Rec. A. HUG.
Id. Historia Graeca. Rec. O. KELLER.
Id. Institutio Cyri. Rec. A. HUG.
Id. Commentarii. Rec. W. GILBERT.
Id. Scripta minora. Rec. L. DINDORFIUS.
IX. . . . Novum Testamentum. Graece ed. PH. BUTTMANN.
X. . . . Augustini (Sancti Aurelii) De civitate Dei lib. XXII. Iterum rec. B. DOMBART. (Voll. 2).
XI. . . . Caesaris C. Iuli cum A. Hirti aliorumque supplementis: Commentarii de bello Gallico, de bello civili, de bello Alexandrino, de bello Africo, de bello Hispano. - Fragmenta. Recc. B. KÜBLER et Ed. WÖLFFLIN. (Voll. 3).
XII . . . Ciceronis M. Tullii Opera rhetorica. Edidit FRIEDRICH. (Voll. 2).

(Sequitur in tertia operculi pagina).

sacrarum. Enucleamus praecipua. Sabbato sacra synaxis, hoc est solemne missae sacrificium, indicitur; ieiunium Dominico die. – Missae ritus absolvitur brevioribus caeremoniis: *a*) proclamationibus per diaconum factis, *b*) praefationibus, *c*) verbis consecrationis, *d*) actionibus gratiarum, *e*) traditione Sacramenti eucharistici fidelibus communicantibus, hoc est ad sacrum convivium accedentibus, distribuente diacono. – Certis temporibus mandantur fidelibus recitandae preces tum in templo, tum domi, tum alibi, horis tertia, sexta, nona, matutina, vespertina. Si sacrum fiat, idest si missa et synaxis habeatur, fideles iubentur in templo congregari ante auroram. – In consecratione episcopi cuiusvis unus est consecrans episcopus, consecrato reliqui episcopi testes adsistunt venerabiles et irrecusabiles auctoritate. Subdiaconi post lectores sunt. Viduae, seu diaconissae, locum habent proprium post diaconos, proprias habent preces, atque ab episcopo benedictione singulari in numerum referuntur, prout nunc apud nos moniales. – A nuptiis episcopi et sacerdotes prohibentur, iisdemque nec licitum vino et carnibus uti. – Apostolorum symbolum in ritu baptizandorum est, et chrismatis impertiendi ritus ab hodierno non distat; immo adest ritus ad olea consecranda pro morituris. – Quum de sede agitur cuique in templo assignanda, singularia tribuuntur loca ubi sedeant qui consequuti a Deo sint *a*) donum prophetiae, *b*) donum curationum, *c*) donum linguarum; ac peculiaris est in liturgia exoratio, qua rogatur Deus, ut illa in iis dona confirmet, nec ab iis unquam deficere patiatur.

Quantus sit liber hic, quid auctoritatis afferat catholicae doctrinae, quale et quantum testimonium immutatae et immutabili Ecclesiae Romanae perhibeat, nemo est qui non videat.

His enim habemus, aut ego fallor, vel Pauli tempora, vel convenientia et paene Paulinis decretis, cum agatur de illo collegio mulierum, de quibus Paulus monebat in epist. I ad Timoth. cap. V: « Viduas honora, quae vere viduae sunt », etc. Rei studiosos ad illam Pauli epistolam delegamus.

Iterum cum Paulo consonant recordationes et sedes illae virorum, qui primis Ecclesiae temporibus a Deo dati sunt, ut miraculorum luce idololatriae tenebras dissiparent. Ita namque ad hoc Paulus, epist. I. ad Cor. XII, 28–30: « Et quosdam quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde virtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum. Numquid omnes Apostoli? Numquid omnes prophetae? Numquid omnes doctores? Numquid omnes virtutes? Numquid omnes gratiam habent curationum? Numquid omnes linguis loquuntur? Numquid omnes interpretantur? Aemulamini autem charismata meliora ». Eadem clarius et uberius in eadem epist. XIV, 22–40.

In epist. ad Ephes. vero, IV, 11–12, haec habet: « Et ipse (Deus) dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores, et doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in aedificationem corporis Christi ».

Amplius hoc idem nulla in Sacrificio epistola probat, et brevitas ipsa ritus absque *Credo*, absque *Cantico*, absque ipsa prece *Kyrie eleison*, quae vetustissima traditur.

Praeterea aliquid habemus hebraismo nimis proximum; nam sabbatum solemne est, minus autem Dominica dies, quae immo ieiunio infirmatur; quum contra decretis Pontificum religiosissimis honos debitus Dominicae datus sit, utpote diei Resurrectione Domini insigni, idque ab Ecclesiae nascentis, ut ita dicam, exordio.

Insuper a Plinio rescimus in epistola ad Traianum (an. Chr. 111–113) esse Christianis in more antelucanas illas congregationes in templis, quae hac de causa *ecclesiae*, hoc est coetus, conventus, congregationes dicebantur. Haec autem clare patet ita fieri ex mandato Testamenti Dominici, non Testamentum Dominicum ita conscribi, ut antelucanis illis accommodaretur et aptaretur; quia praeceptum obedientiae praecedat necesse est; non enim aliquid antea fit ut postea imperetur, sed antea praecipitur ut postea fiat.

Denique illa communia dona prophetiae, revelationum, et sanationum et linguarum scimus ab Ecclesia Dei periisse, in paucos tantummodo revocata, et quasi circumscripta, diebus sancti Irenaei, qui a. C. 150–202 emicuit. Necesse igitur est aetatem operis eo in loco ac tempore collocare, quae multis annis Irenaei tempus praecedat, nisi velimus lepide ferre sedilia constituta in templis fuisse, in quibus nemo sederet.

Quae cum ita sint, mihi videtur adscribenda aetas operis aetati Apostolicae potius quam saeculo recentiori cuilibet; idque praesertim cum in epistola Pauli habeamus (I. *ad Timot.* VI, 3): « Siquis... non acquiescit sanis sermonibus Domini nostri Iesu Christi, et ei, quae secundum pietatem est, doctrinae, superbus est », etc. Quae verba credo et Doctrinam Apostolorum nuper in bibliotheca Phanar repertam, διδαχή, et Testamentum D. N. Iesu Christi non obscure indicare, praesertim quum ambitiosos illos titulos, quibus libri illi tum nomine Christi, tum nomine Apostolorum ferebantur insignes, nemo in Ecclesia, nisi Discipulus, aut Apostolus, sive imponere, sive evulgare ausus fuisset.

H. De Vecchi Pieralice.

NOCTURNA VIATRIX

Nostra, verecundae lunae sub lumine, tellus
It velut alba vias cymba per aethereas;
It strepitu nullo et nullo pulsatur ab ictu,
Non secus ac fatis vecta suave suis.
Sidera labentem submissa voce salutant:
— Salve o dormitans fusca, modesta, soror! —
Numquid at ipsa sciunt heu quot suspiria cogat,
Quotque eat infandis obruta criminibus?
Aes tantum vigilans tinnitu nocte per urbes,
Per villas horarum indice dat sonitus
Tranquillos et nunquam praetereuntibus horis
Cessantes; similes vocibus angelicis,
Quae dum terrigenis pacem veniamque precantur
Fletus et lacrimas mox abitura canunt.

Monteregali in Siculis.

Ios. Fedele. (1)

(1) Ex italico epigrammate Alindae Bonacci-Brunamonti.

"FAKIRI„ QUI DICUNTUR

Ex India, veluti e fonte continuo atque perpetuo, magna quaedam ac mirifica proficisci accepimus: ibi enim prodigia videre est naturae, quae tum splendidissimo solis iubare, tum florum atque avium pulcritudine, tum arborum proceritate et robore, tum anguium denique belluarumque immanitate animum admiratione percellit; sed ibi etiam homo, fanatico correptus furore, incredibilia suscipit facinora, adeo ut spectatores stupore simul ac terrore, misericordia et indignatione afficiantur necesse sit.

Penes Indos ad summam virtutem et dignitatem pervenit homo, quum se horrendis excruciat tormentis, quae minime conqueritur. Celebres id genus spectaculis sunt Fakiri, qui lectulum sibi tabula sternunt, ex qua innumerabiles itemque acuti prodeunt clavi, in quibus stare, aut in talos inclinati sedere, aut cubare, sub sole ardenti, coram frequenti populo, multas horas solent, nec minimum tamen doloris indicium suspiriis praebent, aut demisso gemitu, aut vultus musculis vel levissime contractis.

Neque hic consistunt tormenta, quibus sua sponte se vexant Fakiri: alii enim collum ferreo solidissimoque circumdant annulo, cui graves tanta copia inhaerent catenae, ut totum corpus quasi ferrea veste obducatur: brachia insuper et crura onerosis obstricta catenis maxime anguntur.

Alii reperti sunt, qui, brachiis sursum erectis, statuae instar, decem, viginti, triginta fortasse manserint annos, ita ut articuli diuturno vehementique conatu obduruerint ac frangi potius, quam flecti potuerint; ungues autem praeter modum succretae atque in se reflexae, quasi salicis ramuli miserum in modum pependerint.

Ecquis incredibiles cruciatus, quos insuperata animi vi tot annis pertulit Fakirus, verbis abunde consequi potest? Qui quum ad sibi providendum haud amplius sit idoneus, fidus diu noctuque ei adest famulus, a quo cibo potuque reficiatur.

Sed sunt alia maiora: eo enim a fanaticis Indis adventum est, ut vel seipsos vivos sepelire non dubitaverint. En incredibilis sepulturae ratio: facie linteolo contecta, Fakirus in foveam a se ipso actam caput usque ad humeros iniicit, manibus circa sepultam corporis partem humum congerens, quae a spectatoribus pedibus quoque premitur; atque ita uni nixus genu, palmis ad stipem porrectis, longum tempus Fakirus sui miserandum exhibet spectaculum. Qui fiat, ut spirabilis aëris defectu minime suffocetur, aut continuo vehementissimoque sanguinis fluxu in cerebrum apopletico correptus morbo non intereat, vix ac ne vix quidem mente concipi potest.

Quanto autem cultu atque obsequio dignus ha-

DE ROMANORUM MAGISTRIS

Iam inter primos Romanorum magistros, quos scriptores (praeter Suetonium, qui romanos tantummodo memorat) memoriae prodiderunt, insignes nonnulli exstiterunt. Quamvis fere omnes ex Asia, Graecia, et extrema Italia proficiscerentur, atque plerique vel libertorum filii vel ipsi liberti vel captivi essent, qui, ut Livius Andronicus, pecunia ex disciplinis collecta, sese in libertatem vindicassent, attamen Cratetis exemplum, quod alias retulimus (1), plures Romani secuti sunt, inter quos Caius Octavius Lampadio, Naevii opus, *Belli Punici* titulo, ex uno volumine, in septem a se distributum asserit; item Quintus Vargunteius Ennii annales, Ennius Archelaus, Vetius Philocomus Lucilii satyras, certis diebus, pluribus audientibus legebant ac commentabantur.

Sed ad Suetonium redeundum est: « Instruxerunt auxeruntque ab omni parte grammaticam L. Aelius Lanuvinus generque Aelii Servius Clodius, uterque eques romanus, multique ac varii et in doctrina [illegible], ut Plutarchus, in Catonis censoris vita, Chilonem eiusdem captivum adiungit, eique [illegible], qui tunc complures iuvenes in publica schola edocebat. Addendus Aelius Lanuvinus, qui merito, [illegible] grammaticus appellatus est; [illegible] in schola Alexandrina Aristarchus et Zenodotus.

Hic carmina Saliorum ac XII tabulas interpretatus est, et de latina lingua, de Plauti fabulis, de aliisque [illegible] scripsit. Varronis ac Ciceronis magister [illegible], doctusque aliis viris eruditus videbatur, ut ei Lucilius satyras, Coelius Antipater annales dicaverint. Duplex ei cognomen datum, Praeconinus, quod pater eius publicus fuerit praeco, et Stilo, quod orationes [illegible] nobilissimo, Q. Metello, Q. Caepioni, Q. Pompeio Rufo inscribere soleret.

Illum ita Cicero describit: « Fuit is omnino vir egregius et eques romanus cum primis honestus idemque eruditissimus et graecis litteris et latinis, antiquitatisque nostrae et in inventis rebus et in actis scriptorumque veterum litterate peritus (graeca [illegible]); sed idem Aelius stoicus esse voluit, orator autem nec studuit unquam, nec fuit. Scribebat tamen orationes, quas alii dicerent; ut Q. Metello F., ut Q. Caepioni, ut Q. Pompeio Rufo, quamquam is etiam ipse scripsit eas, quibus pro se est usus, sed non sine Aelio. His enim scriptis etiam ipse interfui, quum essem apud Aelium adolescens, eumque audire perstudiose solerem » (2).

De Servio Clodio satis meminisse iuvabit, quod pariter habet Cicero, « Servium Clodium notandis generibus poetarum et consuetudine legendi adeo tritas aures habuisse, ut facile diceret hic versus Plauti est, hic non est » (3). Miserrimam vero nominis sui existimationi notam inussit; violentas enim manus in se coniecit, teste Suetonio: « Servius, cum librum soceri nondum editum fraude intercepisset, et ob hoc repudiatus pudore ac taedio secessisset ab Urbe, in podagrae morbum incidit; cuius impatiens veneno sibi perunxit pedes et enicuit ita, ut parte ea corporis quasi praemortua viveret ».

Iam, 586 anno U. C. disciplinis adsueti, ad eas magis magisque excolendas nitebantur Romani, cum Perseo, Macedoniae rege, devicto, Romamque adducto, Graecorum omnium, qui regi faverant, pars necati, pars in iudicium Romam fuerint appellati.

Quum autem inter eos complures eruditi eloquentissimi essent, ex quibus insignes Polybius historicus, atque philosophus Panetius, quem Cicero philosophorum stoicorum fere principem appellat (1), horum ope ad artes doctrinamque Romani animos admoverunt; ex quo fortasse factum est, ut in Graecos mitiori, quam in ceteras alias gentes, imperio uterentur.

Polybio familiariter utebatur, et maxima quidem sui utilitate, adolescens Scipio Africanus maior, qui, teste Cicerone (2), Xenophontis opera assidue perlegebat; itemque Laelius Scipionis necessarius, qui Diogenis stoici olim discipulus, tum Panetii scholam adivit (3), quibuscum certabant studiis equites romani Q. Mutius Scaevola, C. Furius, Q. Tubero.

Una cum grammaticae studiis passim etiam rhetoricae et philosophiae disciplinae floruere. Sed viribus unitis fere in eas impetum fecere provecta aetate viri, quod detrimentum ex hac re pertimescerent, vel potius quod lenociniis mutatae ac foedatae fuissent. Narrat enim Suidas, Aulum Postumium, nobili ortum genere, vel a pueritia in graeco sermone versatum esse, et de Graecorum gestis poema historiamque graeca lingua eo vaniloquio scripsisse, ut odium in graecas litteras excitaverit.

Proinde cum philosophi graeci plures equites domi, rhetores et eloquentiae magistri plures in schola discipulos haberent, anno 593 U. C. senatus consulto Roma philosophos rethoresque graecos praetor expellere iubebatur.

Hoc sen. con. Suetonius nobis prodit: « C. Fannio Strabone, M. Valerio Messala coss. M. Pomponius praetor senatum consuluit. Quod verba facta sunt de philosophis et rhetoribus, de ea re ita censuerunt, ut M. Pomponius praetor animadverteret curaretque, uti si ei e republica fideque sua videretur, uti Romae ne essent » (4). Quod, ut supra commemoravi, id eo factum est, quia patres conscripti verebantur, ne haec studia damnum ac quasi excidium reipublicae inferrent, iuventusque romana, militaribus artibus despectis, iisdem plus aequo vacaret.

Si Patrum severitatem, quibus obedientiam omnes praestare consueverant, inspiciamus, non plane iniquus ille iussus habendus est, ac facile coniiciendum rhetores fortasse in Italiae provincias migrasse. At paulo post inutile hoc fuisse consilium res ipsa demonstravit; amor enim erga illas disciplinas acrior ac vehementior evasit. Cuius rationem exhibet Cicero, in oratione pro Murena, ex qua mutatas animorum sententias accipimus: « Duae sunt artes quae possunt locare homines in amplissimo gradu dignitatis, una imperatoris, altera oratoris boni; ab hoc enim pacis ornamenta retinentur, ab illo belli pericula repelluntur » (5). Itemque: « huic eloquentiae a maioribus nostris est in toga dignitatis principatus datus » (6).

Nuper maius hisce studiis fuerat additum incrementum. Nam anno 587 mille iuvenes Achaeos in Urbem ductos veluti obsides benigneque habitos senatus in nobilissimas quasque familias distribuit. Insuper anno 598 cum Oropii cives, quam Boeotiae urbem Athenienses expugnatam diruerant, Romanos, ut cladem ulciscerentur, flagitassent, hi Sicyoniis commiserunt ut, rebus inspectis, Athenienses pro damnis illatis pecunia mulctarent. Sicyonii Athenienses quingentis talentis Oropii civibus persolvendis damnarunt.

Athenienses vero, quum sibi iniqua videretur mulcta, ad senatum romanum oratores spectatissimos Carneadem Academicae scholae, Diogenem stoicae, Critolaum peripateticae principes miserunt, qui poenae imminutionem impetrarent. Qua legatione suum apud Romanos disciplinarum cultum ac famam iactare videntur voluisse.

Cicero (1), Clitomachi auctoritate, hoc factum fuisse P. Scipione et M. Marcello consulibus asserit, addiditque (2), Laelium atque Scipionem Africanum eo tempore adolescentes fuisse. Plutarchus vero, in Catonis vita, hunc iam senem fuisse affirmat. Quae omnia anno 598 conveniunt; nimirum hoc anno P. Scipio Nasica et M. Claudius Marcellus consules erant, et Cato iam septuagesimum nonum annum agebat; in libro enim *De senectute*, se sexaginta quinque annos natum ipse asserit, Caepione et Philippo consulibus; hoc est anno 584.

Romam convenerunt philosophi et legationem exposuere, at interdum publice quaestiones agitabant; quorum novas argumentationes, argutas dissertationes, exquisitiora verba ac sermonis elegantiam adeo mirati sunt romani iuvenes, ut eos frequentissime adirent, attentissime audirent, laudibusque efferrent.

Singulos expresse depingit Cicero: « Hic nos igitur stoicus iste (Diogenes) nihil adiuvat, quoniam quemadmodum inveniam quid dicam, non docet, atque idem etiam impedit, quod et multa reperit quae neget ullo modo posse dissolvi, et genus sermonis affert non liquidum, non fusum ac profluens, sed exile, aridum, concisum ac minutum; quod si quis probabit, ita probabit, ut oratori tamen aptum non esse fateatur... Critolaum istum, quem simul cum Diogene venisse commemoras, puto plus huic studio nostro (arti oratoriae) prodesse potuisse... Carneadis vero vis incredibilis illa dicendi, et varietas, perquam esset optanda nobis, qui nullam unquam in illis suis disputationibus rem defendit, quam non probarit, nullam oppugnavit, quam non everterit » (3).

De Carneade autem Quintilianus: « Neque Carneades ille, qui Romae audiente censorio Catone non minoribus viribus contra iustitiam dicitur disseruisse, quam pridie pro iustitia dixerat, iniustus ipse vir fuit » (4). Ex quo, maximam quam supra diximus Romanorum admirationem, Plutarchi testimonio, in Catonis vita confirmamus.

Hos vero philosophos in scholis non audiebant Romani in quibus grammatici et rhetores edocebant. Qua aetate quibusve auxiliis rhetorica ars floruerit non constat. At si senatus consultum, quod supra commemoravimus, contra grammaticos et rhetores inspectemus, utrosque iamdiu Romae fuisse credendum est, quamvis serius ac difficilius rhetores honoribus affecti sint.

I. Iachino.

(1) Cfr. n. XVI, a. II. (2) *Brutus*, cap. LVI. (3) *Epist.* IX, 16.

(1) *Quaest. Acad.* lib. IV, cap. 33. (2) *Quaest. Tusc.* lib. II, 26. (3) Cic. *De finibus*, lib. II, 2. (4) *De rhetoribus*, I. (5) *Pro Mur.* 14. (6) *De officiis*, lib. II, 19, 66.

(1) *Quaest. Acad.* lib. IV, 45. (2) *Quaest. Tusc.* lib. IV, 3. (3) *De oratore*, lib. II, 38. (4) *Institutiones oratoriae*, lib. XII, cap. 1.

TESTAMENTUM D. N. IESU CHRISTI

CHRISTIANAE RELIGIONIS MONUMENTUM

Religionis christianae monumentum insigne repertum nuper est ab illo scrutatore orientalium bibliothecarum, viro clarissimo Ephrem Rahmani, Syrii ritus patriarcha Antiocheno. Qui inter codices Metropolitanos Massoulenses manuscriptum vetustissimum invenit, cui titulus *Testamentum Domini*, atque addebatur alterum a *Praeceptis et Mandatis Domini* nuncupatum.

Testamentum Domini multa complectitur, quae tempore, quo exaratum est, ecclesiis erant communia tum quoad ritus, tum quoad dispositionem rerum

Solemne aperitionis Portae Sanctae a Leone PP. XIII peractum. (Tabula ad fidem expressa vix strato portae pariete).

lum lectica vectus adivit, ubi, postquam hymnum *Veni Creator* valida voce praecinuit, ad extremum scalarum regiarum gradum perrexit. Ibi, relicta lectica, sellam gestatoriam ascendit, et magnam illam porticum, quasi divinum aliquid ore praeferens, ingressus est.

Hic vires ingeniumque deficiunt, quibus visionem illam, et populi devoti admirationem aliquo modo describere valeam. In augustum sanctissimi Patris vultum erant omnium oculi atque ora conversa: sublimi caeremoniae spectaculo rapiebantur omnes.

Ritus aperitionis adamussim a caeremoniarum magistris, omnia sedulo vigilantibus, fuit absolutus; eoque peracto, stratoque pariete Portae Sanctae, per hanc Summus Pontifex ipse primus ac solus ingressus est templum, laeva manu ardentem cereum, dextera crucem gestans hastilem. Deinde custodes Portae Sanctae alloquuturus in sella sibi parata in proximo sacello consedit, populo certatim cum cantoribus hymnum Ambrosianum, a Pontifice inchoatum, decantante.

Interea cardinales, patriarchae, archiepiscopi, episcopi et alii, quibus iuxta ordinem pompae ius erat, templo succedebant. Dein, pompa iterum instituta, Summus Pontifex ad sacellum, ubi expositum fuerat Sanctissimum Sacramentum, lectica deductus est. Tum denique confertissima illa turba, quae extra cancellos morae impatiens aderat, facta potestate in templum irrumpit.

Omnibus iuxta ritum compositis, Summus Pontifex iterum sella gestatoria in medium templum ad podium evectus est, tubis argenteis per sublimia lacunaris caeleste concinentibus carmen, ibique, more solito, adstanti populo solemniter benedixit. Tunc per duos diaconos cardinales, qui ad rem podium conscenderant, « plenaria indulgentia » praesentibus omnibus concessa est, sermone latino prius, italico postea annunciata.

Denique eodem modo, quo illuc pervenerat, ad sacellum Sanctissimi Sacramenti, acclamante populo, Summus Pontifex perrexit, ubi, postquam sacra indumenta deposuit, in lectica sedens, cardinales salutatum advenientes singulos benignus et laetans accepit, ipsisque bona verba loquutus est tum de solemnitate feliciter perfecta, tum de spiritali fructu, quem tanta frequentia populi pollicebatur.

F. C.

A Caeremoniis Aulae Apostolicae.

NUPER EX ELECTRIDE INVENTA

Quae ad vitae usum accommodata ex electride inveniantur passim in hoc commentario referens, illud praeterire silentio non possum, quod immo, utilitate perspecta, principem quasi locum sibi vindicare videtur, quum ipso surdis auditus ac mutis eloquii facultas praebeatur. Americanus quidam, ex Mobile in Alabama, Miller Reed Hutchinson tribus in opus perficiendum annis incubuit, perfectumque obtulit clarissimis viris J. H. Johnson, ac Thomae S. Mac Alonay, qui, rector primus, alter autem praeceptor in collegio surdo-mutorum Taladegae, rem experimento probarunt, idoneam ac optimam factu edixerunt.

Principes huius machinae partes habentur: 1° in duabus auriculis, quae filis ex alluminio confectis superponuntur naturalibus auribus, iisque haerent; 2° in capsula acustica, ad instar telephonicae capsulae, ante os gerenda, in qua repercussor sonitus protenditur 3° ad thecam, ubi elementa sunt electridem cientia, alluminii lamnae affixam, cui locus ad pectus est. Haec autem omnia ita ad minimum reducta sunt arte mirabili, ut quantus est apparatus commode in quavis vestium pera feratur. Tum Johnson ille, tum ille Mac Alonay, penes quos in surdo-mutorum Alabamae reipublicae collegio experimenta instituta sunt, aperte fatentur, centum et ultra surdo-mutos clare voces familiaris dialogi quindecim vel viginti semotas passibus audivisse, nonnullos autem triginta et ultra passibus dissitas.

Sed et criterium idem electridi permeanti nervos dociles praebendi callem, forsitan aperuit, viamque stravit Peter-Stiens medico ad excitandam in cerebro imaginem lucis et rerum imagines apud eos, qui vel nativo vitio, vel infortunio aliquo oculorum vim amiserunt, et caecitate miserrima infelicissimi mortalium omnium deficiunt. Case, et ille medicae artis doctor, morbo laborans, rei experimentum in se voluit constitutum, isque rem admirabilem factu et auditu incredibilem publice declaravit; modum autem rei assequendae non prodidit, auctore vetante, cui ad inventum perficiendum aliquid deesse adhuc videtur. Haec itaque nos annuntiasse sufficiat; rem (maximi enim habenda est) analytico fusiorique calamo scripturi suo tempore resumemus.

Sit nunc de aliis medicis virtutibus atque de singularibus quibusdam electridis usibus.

Electridem ad somnum conciliandum adhibitam iam alias in nostro commentario adnotavimus. Medicus ex Wiesbaden recens enuntiavit se prospere, *negativum* ingerentem

[illegible], quod quantaeque divitiis Fakirus cumuletur ab [illegible] difficile dictu est. [illegible] quum communis sit [illegible] eorum virtutis, [illegible] benignis auribus ac[illegible] certant [illegible], ut, ipsis faventibus, caeli [illegible], quae magnopere exoptant, plene [illegible]. Itaque eorum [illegible] copia, [illegible] congeruntur.

[illegible], si pauca excipias ad Fakiri victum [illegible] ad nova excitanda [illegible] adhi[illegible]. [illegible] Fakirus, qui suo cetero[illegible], plerique mise[illegible] complecti non [illegible] qui [illegible], eos nihil [illegible] histriones, qui religionis [illegible] ad divitias tur[illegible] minime ample[illegible], quia divitiae, quantaecum[illegible] a plerisque habeantur, cum [illegible] tormentis comparari ne[illegible] Fakiri; tum quod fru[illegible], in construendis [illegible] haberent. [illegible] Fakiro, ut [illegible] est, magis irrisioni et dolori, quam [illegible] essent divitiae, quibus perfrui non [illegible]: [illegible] enim brachiis, ut vidimus, uti non posset, vitamque exigat horrendis exagitatam ae[illegible], rationis lumine duci certe non videretur, si [illegible], in crudelissimis tormentis diu [illegible] sibi propositum haberet.

Atque hic animadvertendum puto me de Fakiris humanitatis cultu expolitis minime esse locutum, qui omnes Europae regiones lucri gratia peragrantes, spectatorum oculos praestigiis ludisque deludunt atque oblectant in theatris et in popinis seu thermopoliis, quibus dat nomen calida potio ex arabibus fabis tostis ac tritis, ubi quotidie vesperi musices et cantus eduntur spectacula. Hi enim quum toto caelo distent a Fakiris, de quibus diximus, eorumque nomen iniuria usurpent, verba addere supervacaneum putamus.

HERSILUS.

O magna vis veritatis, quae contra hominum ingenia, calliditatem, solertiam, contraque fictas omnium insidias, facile per se ipsam defendat! (CIC. *Pro M. Caelio*).

HIEMS

HORRET iam etiam nobis caeli facies imbribus et nive tristis, quamvis miti aëris tempestate natura fruamur. Itaque cum circumspicimus squallidas vias, raros deambulantes, domuum tecta, lapides platearum, aridas arbores omniaque late candido nivei indumento obruta, non possumus quin tot egenos paupertate, vel morbis, vel senectute, vel labore confectos recogitemus, quibus forte contra intolerabilem hiemis rigorem, nullam aut labentem undique domum, exile et hians pluribus locis pallium tantum opponere datum est.

Ex his tamen, quos aspera fata tam acriter torquent, nullius in mentem, ut puto, gemini sociantur, qui longe teterrimum hiemis rigorem, licet alacri sua voluntate, sustinent, nulloque cogente, borealis emispherii saevitias, uno naturae explorandae studio tolerant. Et sane, quoties emeriti nautae, ex audacissimis comitatibus ad investigandam poli faciem profectis, in patrios lares redierunt, nil pressius quod enarrarent habere visi, quam frigoris intolerabilia nova tormenta, quorum rabiem haud multi inventi sunt qui valerent firmo animo pati.

Optime enim Kane doctor, huiusmodi expeditionibus clarissimus, asseruit longius consenescere virum, qui unam tantum diem sub polo deduxerit, quam qui ubivis orbis terrarum integrum expleverit anni circulum. Haec quidem Europaei nautae iam ex tunc sunt experti, cum primum, maxima audacia compulsi, boreales vias omnibus ignotas tentaverunt; cum enim Batavi et Zelandienses primi, triplici navali comitatu distincti, ad Novae Zelandiae oras hibernia ducerent, frigoris rigor eo devenerat, ut si quis clavum in os immisisset, non aliter quam labiorum pelle dilacerata illum extraheret. Lectulos candentibus saxis calefacere oportebat, cerevisiam in phialis rigidam igne resolvere, calcearum soleas comburere, ut pedes aliquantulum foverentur: horologiorum vero rotae gelu sistentes, nullimode in motum revolvere licebat.

Attamen pessima inter polaris frigoris effectus sanguinis congelatio est, qua plerumque brachia vel pedes eo afficiuntur, ut ferro amputari debeant. Anno 1875, cum anglici nautae in *Alert* navigio glacie constricti hibernarent, cumque liquidum mercurium ad quadragesimam septimam usque fistulae lineolam, quae glaciei signo subest, descendisset, bis quatuor nautae hac sanguinis rigiditate correpti sunt, eorumque arida membra chirurgi opera caedi oportuit. Congelationes hae non aliter quam ustiones dolorem afferre dicuntur, immo, quia acrius in carnes mordeant, difficilius convalescere.

Sed peiora sunt quae inter Greely tribuni hibernia contigerunt, cum liquida mercurii columna sexagesimum primum frigoris gradum attigisset ipsaque in vitreo globulo rigens, eius parietes disiecisset. Cutis enim in violae colorem pallescens, alba deinde fiebat, phialae vitreae, in quibus liquores ad potum continebantur, passim erumpebant, vestes quasi ferreae loricae rigebant, metalla tactu veluti candentia adurebant manus; Bellot quidam, qui in nautarum numero recensebatur, auctor est, se cum ad metallicam pyxidem labia ad bibendum admovisset, eorum pellem ad cyathi oram haerentem dereliquisse.

Sed Welman, qui ex novissimis polaribus explorationibus tam clarus evasit, suprema enarrat: cadaver nautae cuiusdam, Bentzen nomine, ad alterum usque mensem post obitum, frigoris densissima vi, mansisse incorruptum.

Atqui non desunt, ut notum est, docti viri qui credant et illas olim terras, quas hodie millenaria glacies obruit undique, orbe terrarum adolescente, viridi herbarum omnium plantarumque laetitia fuisse donatas. Tunc, aiunt, veluti hodie ad Canarias insulas, polaribus in silvis tepere aërem: tunc gigantes belluas pecudesque horridas per sata illa miranda pascere; at deinde, temporum maturitate superveniente, riguisse paulatim hinc et inde orbis vertices, atque belluas omnes frigore abactas in mediam terrae zonam descendisse; tandem vero incipiente mundi senectute hominem ultimum conditarum rerum esse ortum, cui continget forte in suprema aetate ac frigescente reliqua terrae facie, ut se quoque videat frigore ad equatorem gradatim expulsum ac paulatim deinde peremptum.

Memini somnia haec calamo lectissimo in *Populari Astronomia* a Camillo Flammarion legisse conscripta, at cordatis viris, etsi lenocinilis omnibus artis exornata, somnii ad instar semper manebant; id tamen quod verum est, miserias scilicet a nautis audacissimis toleratas, exponere velim, ut quod nos torquet exile friguscolum, aequo pectore sustineamus.

A. COSTAGGINI.

APERITIO PORTAE SANCTAE

A SUMMO PONTIFICE LEONE XIII

DIE XXIV MENSIS DECEMBRIS MDCCCXCIX PERACTA

SUMMO mane Vaticani templi platea christiano populo non modo frequens, sed omnino referta conspiciebatur; quamvis magna illa solemnitas in horam XI indicta fuisset. In porticu templi tapetibus, sericis et phrygiis nobili arte exornata, solium pontificium super omnia eminebat. Ordines et sedilia constituta fuerant principibus ac dynastis romanis, et consanguineis Pontificis; tum loca sublimia prae ceteris parata principi Suetiae et Norvegiae, comitissae Tranii, et duci Alinconiensi.

Summus Pontifex, firma utens valetudine et iucundus aspectu, supra quod credibile est, sacris vestibus indutus, caeremoniisque, uti alias diximus (1), qua par est magnificentia absolutis, Paulinum sacel-

(1) Cfr. an. II, num. XXIV.

COMMUNIA VITAE

De quibusdam cupediariis.

QUONIAM eo anni tempore sumus, quod suavibus, mellitis, bellariis quibusvis consecratum quasi videtur, ab ipsis etiam, communia vitae recensere aggrediens, initium faciam. Quae super procul dubio eminet panis ille, qui conficitur parte « similaginis » aut « pollinis » minima, in quam oleum optimum, quod sufficiat, « albuminis » autem exiguum, tantillum infunditur. Tum additur « astaphidis » tantum, quantum vel tricies exsuperet quod ex oleo, farina et albumine fuit, atque hisce ad coronidem superadduntur, non avara manu, « bellaria », « amygdala munda », « strobili », « cinnamomum », « saccharati citrini corticis frustula », et aromata omnia, quae palatum vellicent, ac denique tantum « sapae » dulcissimae quantum par sit ad ea omnia versanda, commiscenda, et ita tenenda, ut in morem panis coalescant. Nonnulli ex « cupedinariis » hosce panes in « mactra » relinquunt ut fermentescant; quod ubi fiat, iterum validis manibus ex integro massa versatur, iterum in panes sectae spherae similes finguntur, clybanoque panes ipsi dantur, summa vigilandi cura, ne utram cadant in partem, nempe aut non satis cocti, aut sicci nimis, aut adusti extrahantur. Hic autem cupedinarii indoles et ars audentque tentantque digna mensis deorum; nam saccharo et farinae polline dilutis, albumine diu contrito et in spumas erecto, ac variis coloribus, iuxta quae sunt faciendae imagines, distincto, Minerva pictoria convexam illam panum partem primo deliniunt plerumque candido, mox addituri frondes, flores, agrorum scenas, avium vel quadrupedum figuras omnes, ita ut penitus gustans ignores utrum oculis aut palato delectabiliores adstructi sint.

Atque in his quidem conficiendis romani cupedinarii excellere propemodum communi sententia videntur, quibus non modo lubet interdum in morem panis illa effingere, sed nunc pileos hac massa, nunc caligas, nunc geographicam Italiae figuram, nunc agnos, nunc turtium, nunc domorum imagines arte mira et imitatione spectabili fingunt.

Huius panis origo ex Oriente fertur allata; illic enim viatici panes, ne itinere arescerent, astaphide farciebantur, quo molles dentibusque dociles iugiter fierent, et vel in mensem esui apti durarent. At cur in pervigilio Nativitatis Dominicae, totaque octava ritu quodam eduntur et religione quadam apponuntur edentibus? Numquid quia Ioseph et Maria peregrinantes ad Bethlehemiticum oppidum hisce in via, hisce vespere sacro refecti sint?...

Opinor; idque eo magis, quia Epiphania nobiliores conficiuntur panes, queis piperis insuper additur ultra quod satis sit; reges enim illi adventantes ex Oriente vel ipsi nobilioribus vescebantur.

At si iure hi postremi « piperati panes » appellantur, cur primos illos « astaphidicos » proprio non designabimus nomine, quum nunc Romae *Pan-giallo*, quasi *pallens-panis* ex colore haec salgamorum species vocetur?...

Est autem et aliud salgamorum genus, quod plerique « salgama pinea », sed melius « pino-salgama » nominatum ego velim, constans pini seminibus saccharino glutine inter se coagmentatis, formamque nunc semisphericae, nunc rhombi praeferens, coloribus diversis pro cupedinarii voluntate distinctum, cui tamen nihil est praeter dulcedinem sacchari et levissimum pini aroma. Ab his ego me facile abstineo, cui optabiliores profecto sunt citrini cortices saccharo liquefacto decocti (iam in eo eram ut scriberem: elixi), et saccharina albedine, quasi pruina canescentes minuta.

At prae ceteris insignia inter « cupediaria » sunt hoc in tempore quae vel nucibus et avellanis, melle et polline colligatis, in regularum speciem deducuntur, vel bellariis, amygdalis, avellanis insuper, citrinis corticibus, aneto, seminibus pini commixtis, melle et saccharo simul una haerentibus, conficiuntur azymis pelliculis circumvestita, vel circumaspersa undequaque « saccharinis lapillulis », ne invicem liquescentes adhaerescant. Quae cum, ubi confecta sint, mediocri clybani calore torreantur, ex hoc vulgo *torroni* italice nominantur. Nonne haec « mellinucea » ac « polibellaria » latine vocare possumus?

Iamque habetis vos, lectores, quae neque dentibus, neque palato repugnent. Dulcificans ora vos annus excepit novus, laetificatos corde excedens relinquat,... novisque novarum rerum nominibus locupletatos.

P. ALEXIS.

QUAESTIONES INTER SOCIOS PROPOSITAE

V.

De nomine telegrapho fili experti imponendo.

LEGI nuper Marconium, qui huiusmodi telegraphum adinvenit, ancipitem esse de nomine eidem invento imponendo, atque grates relaturum si quis ipsi' probandum dederit.

Verba hactenus efficta in Anglia, ubi nunc Marconius commoratur: *aerographia*, *eterographia*, *elergraphia*, *signographia*, habentur, quibus addendum verbum *lodgeographia* ex Oliviero Lodge doctore, ad quem nonnulli primam inventi originem referunt. Sunt denique qui *margraphiam*, *marconigraphiam*, vel *marcographiam* telegraphum hunc dicendum autumarint ab ipso Marconio, non aliter ac de Galvanio et Volta olim factum est.

Eia, agite, o socii: vos qui latinum item graecumque sermonem sapienter calletis, nomen effingite per *Vox Urbis* commentarium proponendum.

F. ARNORI, *socius*.

QUAESTIONI NUPERRIMAE

DE LATINI ELOQUII PRONUNTIATIONE

RESPONSUM

ERUDITUS vir D. Macrae, quem in deliciis habemus, quia et latini sermonis amantissimum se praebet, et eruditionem praefert modestiae ac temperantiae coniunctam, hanc in commentarii nostri an. II, num. XXII, pag. 176, quaestionem proposuit: « Latini eloquii alia pronuntiatione utuntur Angli, alia Scoti, alia Galli. Cur non exemplar pronuntiationis habeamus, ut omnes eodem modo latine loquantur? - *Vocis Urbis* moderatores ii sunt, meo iudicio, qui nobis exemplar dare possint. Date nobis, sis, viri benevolentissimi, tale exemplar quale exspectamus, ut ego et alii socii gaudeamus ».

Haec ille.

Humanissimae epistolae quidam e nostris haec reddidit, quae in superiore numero, spatio deficiente, edere nequivimus:

Cl. viro D. Macrae, Hyacinthus De Vecchi Pieralice S.

Qui benevolentissimos appellas nos ac designas, recte dicis; socios enim nostros tanta dilectione complectimur, quantam nemo verbis assequi poterit. Quoad ea vero quae rogas,

Non ea vis animo est, nec tanta superbia nobis,

ut putemus proferre sententiam, cum tot viri nobilissimi doctissimique sileant, quibus ego, qui scribo, non sum comparandus. Feram tamen nonnulla, quae fortasse sternent iter ad ea assequenda quae postulas, quaeque certe consequi poterimus te nobiscum satagente atque iuvante. Quid si confirmante quae dicimus?

Duplex autem erit responsio; nam prima fert causam pronuntiationis diversae, altera fert modum quo diversae redigantur, et adducantur in unam.

Atque ad primam quod attinet, illud mihi ante oculos est, ut vocum sonitus non suapte vi alphabetica diversus sit, sed quadam inflexione et deflexione cuiusvis gentis. Haec autem est in vocalibus, est in consonantibus, est in utrisque simul occurrentibus et concurrentibus. Quo fit ut gallica *i* in praepositione *in* mutetur in *e*; *e* extrema mutetur in *o* vix labiis, non sonitu, expressa; *e* in medio vocis vix audiatur, ita ut vox, exempli gratia, *tempero*, vix *tempvro* sonet; quinimo primum *e* non det sonitum *e*, sed *a*, et ferat omnimode *tamp'ro*. Quid si addidero *um* extremum mutari in *om*, plenissimum ita ut non *vobiscum*, sed *vobiscom* audiatur? Procedamus, o vir docte; procedamus. Quid commune habet *ch* cum sonitu *sc*? *ai* cum *e*? Sexcenta ferre possum.

Et ad Anglos gradior; *i* apud vos cur pronuntiatur *ai* in voce *times*?; quae vox apud vos, uti pronuntiatur *taims*, indicat nomen *tempus*; apud nos indicat secundam personam indicativi praesentis singularis in verbo *timeo*. Qua id ex causa? Quia *e*, lata sono, constricta est in *e* arcta sono et proxima *i*; *p* ablata est, *u* hiulca facta est pressis labris, et scripto proxima *e* in pronunciatione ablata. Habes itaque idem verbum, quod habet *e* ante *m* traductam scripto in *i*, pronuntiatam gallico modo *am*, levi addito *i* ante *m*; reliquum ex vocali *u* ablatum, et pariter litera consonans *p*. Ac tamen quam proxima verba *taim*[*p*]*s* ac *tempus*! Dic idem de illo *the*, quod sonat *tevi*.

Quae cum ita sint, illud redit in primis, ut eodem latino sono utamur: « Enuntiandae sunt literae omnes et singulae, non ex conventionali collocatione, occursu aut incursu propriis Anglis, Gallis et Scotis, sed nativo sono alphabetico, nihil presso, nihil hiulco, nihil contracto, nihil quovis accentu sive impetu vocis gravato ». Brevius dicam: « Enuntiandae sunt alphabetico sono uti iacent conscriptae literae omnes, sive vocales, sive consonantes ».

Si nostra ista placuerint, in commentariis nostris describam duplicem responsionem, de qua sum locutus, nempe de *causa* et *modo* pronuntiationis diversae. Sin minus, tacebo. Eccur? Volutanti mihi lexicon anglicorum verborum latinis videbar verbis inesse; cum vero ea more dicebam latino, anglica verba non erant. Iamque satis. Vale.

*

His litteris acceptis, aliae pervenerunt ad nos ex Lucania a socio P. A. R. missae, exemplar propositum pronunciationis impossibile futurum disceptantes. Eas vero, ne longiores simus, in proximo numero edemus; itemque in posterum ipse de Tusculani lapidis interpretatione rursus dicam, cum nonnulla de re indicia ex Batavia, ex Hungaria et aliunde etiam a sollertissimis sociis ad me allata sint. Quae quidem omnia *Vocem Urbis* lato assensu deliciosam ostendunt apud litteratos homines et doctrinae studiosos; quo sane nostris laboribus nihil suavius.

FORFEX.

ANNALES

Transvaalianum bellum - Effossorum carbonis desertiones - Quaestio de maiestate Lutetiis absoluta - Africae res - Germanica navigia ab Anglis correpta - Europaeorum ad Sinas commercia.

EVENTUS fere omnes, qui a novi anni initio publicas res commoverunt, ad Africanum bellum propius longiusve attinent; quamvis enim proeliis aut obsidionibus nihil memorabile post Ianuarias kalendas supervenerit, nocentes tamen bellici effectus per ambitum late magnum Europa et Africa expertae sunt. Horum vero praecipuus fossilis carbonis caritas, cuius cum maximos hinc Anglia, inde Gallia, iam ab ipsa de Fashoda simultate, collegerint acervos, ut navali bello munimentum sibi compararent, commercii pretium praeter modum crevit.

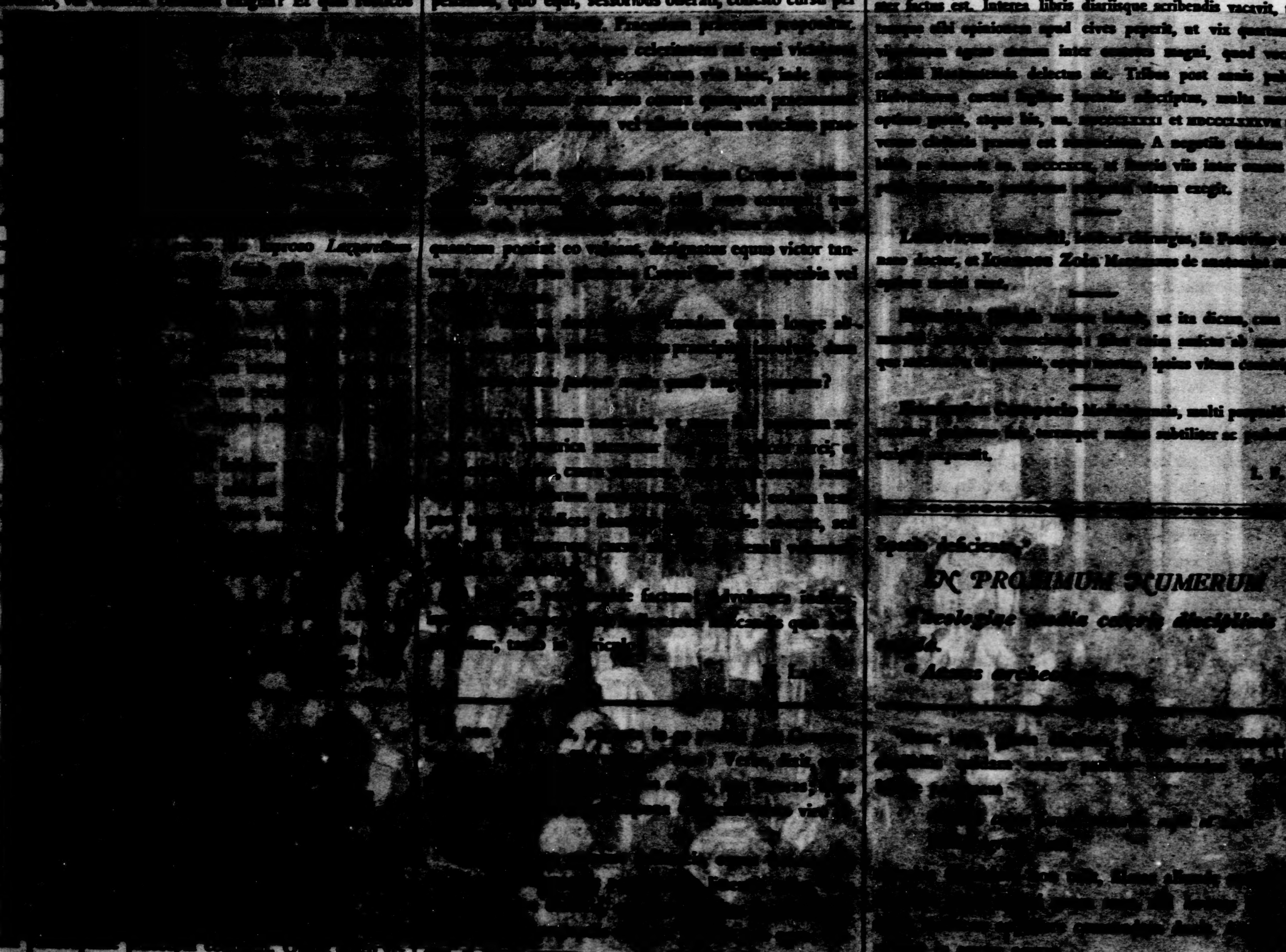
*

Quod ad efficiendum etiam operam reddidere postremis hisce diebus effossorum latissimae desertiones, quibus et Austriacae et Gallicae carbonis

[illegible] ad exterminanda venena, quae [illegible] apes, culices, vespae, scorpiones. [illegible], quid inter electridem et [illegible] electridis rivulis [illegible]; [illegible] autem nemo [illegible].

[illegible] inter hanc inventionem et rustico[illegible] agricolis [illegible] ferro, [illegible], denique quibuslibet, quae [illegible]? Quid inter haec [illegible], vel [illegible] habeant? An haec aliquid commune habent cum rudi apparatu [illegible], vel [illegible]? Et quis rusticos [illegible]

[illegible]

[illegible] hyperboreos [illegible] lapillos contulerunt, [illegible] plebeiam grammaticorum [illegible]; [illegible], hoc est ad [illegible].

[illegible] a republica voluit poetas. Quid [illegible], ubi [illegible] esse vellemus, desiderii civilis prudentiae atque usus rerum gerendarum non [illegible], aut certe, si de poeta agatur, tranquillitatis [illegible]?

Scriptorum chorus omnis amat nemus et fugit urbem,
Rite cliens Bacchi somno gaudentis et umbra (1).

De [illegible] autem rhetoribus Demostheni prorsus assentior; quamquam eos non complectar hoc tempore, ne [illegible] longius aberret oratio. Interim post graecum oratorem, audi Tullium, Trebati, te profligantem, qui dum [illegible] ultimum cedis locum, relictae tamen rhetorices desiderio tamdiu excruciaris. « Omnes istos me auctore deridete atque contemnite, qui se horum qui nunc appellantur rhetorum praeceptis nomen oratorum et vim complexos esse arbitrantur » (2). Cum ipso autem Demosthene

(1) Hor. II *Ep.* II, 77.
(2) *Orat.* I, 3, 12.

praestabit, quae vaporitrahae ad haec usque tempora praestiterunt, si trames ita dispositus fuerit, ut nihil insuetum in ipso habeatur. Videntibus eadem apparet ac si carrus esset, quo homines veherentur. Duo electro-motores, aequi trecentorum equorum viribus, hanc rapiunt in sulcos ferreos tutius atque potentius quam vis ipsa vaporis. Scimus in Italia aliquid non dissimile apparari; intervallum enim inter Neapolim ac Romam *electrotrabis* huiusmodi superare in animo est, atque utrum ad ciendam electridem fluentia Tiberis, Liris et Vulturni sufficiant necne, modo quaeritur, resque in manibus mathematicorum virorum et machinatorum est.

Sed ad finem properamus.

Est ioci genus equestre; equiria prisci, nos cursus appellamus, quo equi, sessoribus onerati, concito cursu per [illegible]. Praemium [illegible] proponitur. [illegible] celerrimum [illegible] equi [illegible] pecuniarum vis hinc, inde [illegible] quotquot [illegible] vel [illegible] equum velocius [illegible]

[illegible]

que, [illegible] ». Perspectos [illegible] huiusce sufficiat.

Romanos rerum dominos gentemque togatam,

[illegible] frugique homines, quibus, praeter agrorum cultum ac [illegible] in iure positam et armis, nihil videtur aliud fuisse propositum; quibus iisdem non mentis oblectatio quaeritur, sed praesens utilitas; qui Graecorum ωφελιμότητα nullo vocabulo reddere melius latine potuerunt quam *frugalitate* (1); qui tempori servientes – sibi res, non se rebus conantur subiungere – (2); qui vel ipsos indigetes deos rusticos crearunt atque frugiferos. Ita quum essent natura comparati, quid est cur miremur quod Graeculorum sapientiam omnemque humanitatem sua lance aestimaverint; quod eorum poetae atque oratores alia per occasionem fuerint professi; quod Cicero in Archiae defensione divinis laudibus efferat poetas, in primo autem libro *De natura deorum* vituperet; quod in ea, quae de vita et moribus philosophia est, sectetur stoicos, in oratione pro Murena derideat; quod in huius ipsa causa bellicas res civilibus praeferat idem, cuius exstat hic versus:

Cedant arma togae, concedat laurea linguae?

(1) III *Tusc.* VIII, 16.
(2) Hor. I *Ep.* I, 19.

VITA FUNCTI VIRI CLARIORES

Guido Gezelle, sacerdos licet humilis – sacri curionis enim explebat vicem ad Brugas in oppido – Belgico eloquio scribens sive solutas orationes, sive versus ornatissimos atque optimos, longe inter cives alienigenasque claruit.

Albertus Pasini pictor, Buxeti ortus ann. MDCCCXVI, in Orientis res effingendas potius incubuit, quibus late studuit, cum, invenis, in Persia Franco-Gallorum legatus versatus est. Repentino morbo correptus, decessit Augustae Taurinorum in suburbano.

Numa Droz, vita functus Bernae, horologiorum fabrum patrem habuit et caelatoris artem primum aggressus est. Sed doctrinae cupidus, ex se ipse litteras didicit, quarum brevi magister factus est. Interea libris diariisque scribendis vacavit, tantamque sibi opinionem apud cives peperit, ut vix quartum et vigesimum agens annum inter [illegible] magni, quod vocant, [illegible] delectus sit. Tribus post annis publico Helvetiorum [illegible] adscriptus, multa munera [illegible], atque his, an. MDCCCLXXXI et MDCCCLXXXVII [illegible]

[illegible]

I. B.

[illegible]

[illegible] PROXIMUM NUMERUM

[illegible]

Manserunt, hodieque manent vestigia ruris. —

Haec attenta consideratione et contracta fronte prosequentem senem repentino saltu excussit Philippus, qui arctissimo complexu Lollium adortus:

— Quod tu dicis, ecastor, aurum atque argentum merum est. — Eius deinde manibus usque ad articulorum strepitum contritis: — Decretum — inquit — fieri censeo super iis, quae modo a Lollio disputata sunt, seu foedus ita feriri:

AMICITIA · INGENVIS · ARTIBVS · CVM · SAPIENTIA · HIS · LEGIBVS · ET · CONDICIONIBVS · ESTO · IMPERIVM · MAIESTATEMQVE · ROMANI · SERMONIS · SAPIENTIA · CONSERVATO · LVSVS · IOCOS · CHOREAS · TIBICINES · MIMOS · ARTESQVE · OMNES · QVANDOQVIDEM · SAPIVNDO · EXERCEANTVR · PER · FINES · SVOS · TRANSIRE · SINITO · PRAESERTIM · CVLINARIAM · ET · BACCHI · MVNERA · SI · QVI · HAEC · MINORA · DIXERINT · EOS · HOSTES · HABETO · IN · EOS · ARMA · FERTO · BELLVMQVE · PARITER · GERITO · PERFVGAS · FVGITIVOS · CAPTIVOSQVE · REDDITO. — AVDI · TREBATI · AVDI · PATER · PATRATE . . .

— Ego vero — inquit senex — non audio solum, sed etiam subscribo. Quid enim aequius, quam risu finiri lusum?

Pis. min. — Quin dixisti *commodius*? An tibi visus est lusisse Lollius?

(Ad proximum numerum).

P. ANGELINI.

XIII. . . **Ciceronis M. Tullii Orationes.** Ed. Müller. (Voll. 3).
XIV. . . **Ciceronis M. Tullii Epistulae.** Ed. Müller. (Voll. 2).
XV . . . **Ciceronis M. Tullii Scripta philosophica.** Ed. Müller. (Voll. 3).
XVI. . . **Eclogae poetarum latinorum.** Ed. S. Brandt.
Id. **graecorum.** Ed. Stadtmüller.
XVII . . **Gellii Auli Noctium Acticarum** libri XX ex rec. M. Hertz. (Voll. 2).
XVIII. . **Historicorum Romanorum fragmenta.** Collegit, disposuit, recensuit H. Peter.
XIX . . **Orosii Pauli Historiarum adversus Paganos libri VII.** Rec. C. Zangemeister.
XX . . . **Panegyrici Latini XII.** Rec. Aem. Baehrens.
XXI. . . **Poetarum Romanorum fragmenta.** Ed. Aem. Baehrens.
XXII . . **Silii Italici Punica.** Ed. L. Bauer. (Voll. 2).
XXIII. . **Taciti C. Cornelii Libri qui supersunt.** Rec. C. Halm. (Voll. 2).
XXIV. . **Valerii Maximi Factorum et dictorum memorabilium** libri IX, cum **Iulii Paridis et Ianuarii Nepotiani epitomis.** Rec. C. Kempf.
XXV . . **Varronis M. Terenti Rerum rusticarum libri III.** Rec. H. Keil.
XXVI. . **Christus patiens.** Tragoedia christiana ex rec. I. G. Brambs.
XXVII . **Vitae Sanctorum novem metricae** ex codicibus Monacensibus, Parisiensibus, Bruxellensi, Hagensi saec. IX-XII. Ed. Guil. Harster.
XXVIII. **Epistolae selectae virorum clarorum saec. XVI-XVII.** Ed. E. Weber.
XXIX. . **Manutii Pauli Epistulae selectae.** Ed. M. Fickelscherer.
Mureti M. A. Scripta selecta. Ed. I. Frey. (Voll. 2).

(Quae opera omnia prodierunt Lipsiae ex officina Teubneriana).

XXX . . **Divi Thomae Aquinatis Summa Theologica** ad emendatiores editiones impressa et accuratissime recognita. Edid. Romae Forzani et S. - Leo PP. XIII aureo numismate decoravit.
XXXI. . **Divi Thomae Aquinatis Summa Philosophica contra Gentiles** ad lectionem codicis autographi in bibl. Vaticana adservati, probatissimorum codicum meliorisque notae editionum fideliter impressa. - Romae, ex off. Forzani et S.
XXXII . **Biblia sacra vulgatae editionis** Xysti V P. M. iussu recognita et Clementis VIII auctoritate edita. - Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et S.
XXXIII. **Novum Iesu Christi Testamentum vulgatae editionis** Xysti V P. M. iussu recognitum et Clementis VIII auctoritate editum. - Affabre renovarunt Desclée, Lefebvre et S.

Subnotationes atque praepositi praemii indicatio **recto tramite** mittantur ad ***Vox Urbis*** commentarii **administratorem, Roma, via Alessandrina, 87.**

PER ORBEM

Nescio equidem, lectores, num annus hic, quem multi vigesimi saeculi caput esse volunt, peioribus auspiciis nasci potuisset. Video sane vestrum plures hoc nuncio contristari vehementer, quod odysseam hanc meam nonnisi infortuniis repletam iam iam novo exordiente anno sim vobis enarraturus. Verum sileam omnino, an referam quae tempora proferunt? Hoc mea muneris vice aggredi sum coactus; id igitur tantum mihi licet, Wilhelmo Germanico Caesari haud consentire, neque caput saeculi tam teterrimis ominibus sumere, libentius cum illis secedens, qui proximi anni initio illud ponunt et prudenter expectant misera haec auguria in melius aliquantulum pro ea die fore immutata.

♆

Vix enim calamum posueram descriptis miseriis sat contristatum, cum ecce prope Rhegianum portum miserae Turcarum navis reliquiae undis supernatantes, quae inibi scopulis disiectae fuerant.

Interea in Ponto Euxino **nivales procellae** undique furebant; nives obruebant omnia, Uralsk urbs eiusque suburbia pervastata rabie tempestatis videbantur, et domus plurimis in locis disiectae in ruinam: quae tamen omnia ridicula quasi habenda erant, si cum hieme, quae in civitate S. Petri, capite imperii, rigebant, fuissent comparatae.

♆

Nec satis: nam et **terraemotu** contremere solum huc et illuc exaudiebatur, et praecipue in Tiflis provincia, in qua quidem ad decem usque oppida conquassata sunt, et pagani multi ruinis necati. Nec meliora contigerunt Helvetiae hospitio Interlaken: undecim enim operarii qui ad Iungfrau alpem ferreo itinere sternendo adlaborabant, nivis cumulo correpti, praecipites obierunt.

♆

Proficiscamur **in Germaniam.** At, si ferreis vehibus utendum sit, videte ne forte nos maneat fortuna, quam vaporitraha prope Buschweider experta est, cum in obvenientem machinam concurrit, eo impetu, ut currus ignito potu refertus flammis excitatis consumptus fuerit. Similia vero Scotis tironibus acciderunt, ad Transvaalianum bellum proficiscentibus, quos inter nonnullos vaporitrahae occursus ante confecit, quam forte Boerorum ballistae interficerent.

♆

Si autem **aequorea via** in Americam spectemus, ab undis nefario furore exagitatis luctus pariter inveniemus. *Merrimac*, americanum navigium, sui gemini nomine celeberrimum, e Quebec portu profectum, quo tandem post duos menses pervenerit omnes latet, ita ut plerique reputent in scopulos fuisse confractum, vel undis aliunde demersum. *Aristo*, aliud navigium Americanorum, prope O' Cracok in Carolinis insulis fundo haesit, nautas plus quam viginti amisit. In litore vero, **atra pestis lues** quotidie renascens, et oppida Brasiliae depopulans, viatores exspectat.

♆

Quo igitur iter vertendum, quo minus tristia inveniantur? Fateor candide me nescire; itaque vos, lectores, rogo ut, si beata haec regna per orbem cuique vestrum explorata sint, benigni me quamprimum certiorem faciatis.

Viator.

VARIA

Unde comperiatur in anseribus aetas.

Auctore ephemeride agraria regionis Braunshneig, noscimus anseres habere pone maximam caudae pennam duas iterum sed exiguas, acutas, fortius haerentes, duriores, et solidiores reliquis. Transversus hisce, si anser annicula sit, reperietur sulcus quasi triangulari lima factus. Si alter annus accesserit, duo erunt sulci. Brevi: tot huiusmodi sulci quot anni.

Qui epulones teneris anseribus inhiant, ac ni*mium tenera respuant dura pullia* caro, habent quo fraudes caveant.

*

Ioci ex historiis.

Iuvenis quidam cum cardinali de Berulle, virtutum pariter ac doctrinae laude celeberrimo viro, disputationem habens utrum daemones essent nec ne, pertinaciter eos esse negabat, quod numquam vidisset. Cui callide doctissimus adversarius respondit: « Quid igitur? cave, si vera haec sint, quae sequantur; credam enim te nec mentem habere neque sapientiam, cum nihil huiusmodi, quod dixisti, prae te ferri valeam ».

P. d. V.

EPISTOLARUM COMMERCIUM

Scriptores omnes qui libros ad nos mittunt, monitos volumus nos tantum illos recensere, quorum duplex exemplar pervenerit, ac liberam apud nos esse de operibus sententiam. **Caveant igitur** ne urgeant, neve aliorum iudicium alligent, quod profecto in cistellulam deiicitur.

Sociis qui aenigmata solvunt maturato opus est, ut solutiones mittant: saepe enim accidit, ut iae pervenerint cum praemium sorti commissum iam fuisset, pluries cum commentarius sub praelo esset, interdum etiam cum editus. Dolent autem cum nomen frustra inter solutores requisiverint! Cuiusnam culpa?...

A secretis.

[illegible] maximo cum [illegible] artium discrimine [illegible] derelictae. Nec enim quae huc et [illegible] sunt ad operariorum petitiones cum [illegible] iuribus componendas, optatam concordiam [illegible] et Graiaci, Austriaca in urbe, et [illegible] Stephani in Gallia frequentes per vias [illegible] auxerunt, quos vix militari manu [illegible] est.

*

[illegible] periculi [illegible] quaestio est de maiestate [illegible] agitata, poenamque re[illegible], populi orator, et Buffet, qui [illegible], atque Guérin, vinculis per [illegible]. Sed tamen omnibus veniam [illegible]. Coguntur interea [illegible], quas Galli in ul[illegible], et Africanas res propius [illegible] quam, ad oasim prope [illegible], pulsis hostibus, suum [illegible].

[illegible] procul dubio duobus his [illegible] contigerunt, quae ad Delagoa [illegible], quod arma et bellica [illegible] secum ferrent. Inde ta[illegible] legatum consilio [illegible]; ipseque Wilhelmus [illegible] est, qua necessitatem [illegible] [illegible] tantum fore ut naves [illegible] dignae [illegible].

*

[illegible] Germanorum rebus, deque [illegible] imperio Europae gentes [illegible], ut Sinensium portus [illegible] libere pateant: [illegible] foederata republica, [illegible] et Italia, simul cum ipsa [illegible] consilio, [illegible] rebellium [illegible] sacras [illegible].

Peregrinus.

PUBLICI PER ORBEM COETUS

LEGIBUS FERENDIS

[illegible] Austria rationes de utroque imperii regno publico [illegible] utriusque populi sunt [illegible] aequalitate, [illegible] administri, quorum praecipuum [illegible] munus traditum fuerat, [illegible] iri [illegible] videntur. De belli autem expensis [illegible] fuerat concessum, ut [illegible] valeret, est a municipum [illegible].

Feriis natalitiis absolutis, in Borussia Hohenlohe princeps [illegible] sermonem ad publicorum oratorum coetum habens, nonnullas legum rogationes, inter quas novam de canalibus effodiendis, praenuntiavit, et Emden portum transatlanticis navibus pervium habitum iri spopondit.

In Gallia pariter sessiones instauratae sunt, quibus moderandis Deschanel iterum delectus est praeses.

In Lusitania, die huius mensis secunda, lectissimo regis sermone nova comitiorum sessio inaugurata est. Insequenti autem die, nonnullis oratoribus rogantibus administrorum praeses nullum foedus initum, ut Anglicae civitati Lusitanae terrae ad Delagoa sinum traderentur confirmavit. Deinde regni computationes agitari coeptae sunt.

Scriba.

LIBRORUM RECENSIO

P. Franciscus Tongiorgi, Societatis Iesu. Inscriptiones, editae cura P. Caesaris De Angelis, eiusdem Societatis. – Romae, apud Scholas Pont. Seminarii Romani, MDCCCIC.

Quamquam nil volupe nobis magis est, quam veterum fovere [illegible], non tamen frequens est, ut nativo suo decore renidens latinum opus nobis occurrat. Quare gratissimum accidit in manus devenisse [illegible] eximium in athenaeo ad S. Apollinaris puriori latinitati tradendae pontificio mandato praepositum. Inscriptiones ad octingentas fere sunt in volumen redactae et in quatuordecim digestae titulos, cura unius ex eius sodalibus, qui earum lectione et studio mirifice delectatur.

Occurrunt primum tituli plus quam nonaginta in honorem Dei et caelitum sanctorum; hos sequuntur inscriptiones causa honoris elucubratae, quarum plurimae tum Pii IX sa. me. tum Leonis XIII laudes exornant; inscriptiones deinde historicae, elogia, tituli donariis appositi, tum redacti ad ferias aut ad publica opera celebranda; his autem postremis nonnulli pariter in privata opera exarati adiiciuntur. Ultimum locum habent epitaphia virorum, foeminarum, puerorum, puellarumque, necnon praeponenda publicis funeribus vel in communibus apposita sepulcris. Haec tamen ut sunt numero maxima, ita et venustate sententiarum et elegantia sermonis prae ceteris insigniuntur. Denique postremae inscriptiones numismatum quadraginta colliguntur. Immanis profecto moles, nemini tamen miranda, cui peritia auctoris innotuit, atque [illegible] et cives et peregrinos cuiusque ordinis semper ad eum confugisse, ut publici privative eventus aureo calamo illustres redderet. Nec immerito: etsi enim non [illegible] principem, principibus tamen facile comparem ipsumque Morcellium aemulatum esse concedes, cui plane sententiae quisquis volumen hoc aliquantulum versaverit, ut brevi consentiat necesse est.

I. A.

Amelia Terrabugio. La giovinetta cattolica. Consigli pratici – Mediolani edidit I. Agnelli, 1899.

Amelia Terrabugio in scripto hoc exarando id sibi proposuit, ut puellae ita instituantur, quae optimae mulieres fiant, atque discrimen cum hominibus apprime edoctae, perfecte integreque locum occupent, quem Deus ipsis addixit. Liber in XVIII capita distribuitur, quorum primum, quasi columen totius operis, « Labora et noli contristari » inscribitur et est de necessitate religionis: cetera ad optatum finem mulierem reducendi in domesticae vitae rationem, qua insana nunc institutio abduxit, affabre conspirant. Consilium recte susceptum, amplum item aequumque iudicium, nitor atque elegantia dicendi parentibus ante omnes opus valde commendant.

Chi è Gesù Cristo? Omaggio a Gesù Redentore del P. Luca di S. Giuseppe, sacerdote passionista – Genua, ex off. Iuventutis, 1899.

Dum per orbem universum Iesu Christo Redemptori viae, veritati ac vitae, necessario ferme impulsu acti, exeunte hoc saeculo, homines solemnia amoris et venerationis signa instituunt, pergrate accipiendus est liber, pietate insignis, qui populari simul ac nervi plena dicendi ratione, vitam Christi gradatim exponat. Hoc opus optime aggressus est perfecitque P. Lucas a S. Ioseph; nos autem ut plurimis saluti fiat ex animo ominamur.

I. F.

Alafridus Bartoli. La lingua e la metrica di Virgilio. – Pistorii, ex officina Iosephi Flori, 1900.

In poetarum studio plurimum habet utilitatis investigare, non solum quod suum cuique sit dicendi genus, quae verba, quae voces, a communi sermone saepe remota, sed etiam quae modorum ratio ac numerorum. Neque enim licet carminis vim ac pondus comprehendere, aut poetae animum motusque omnes probe intelligere, nisi versuum structura penitus percepta sit et cognita.

Haec spectasse videtur v. c. Alafridus Bartoli, cuius opus non indigestam doctrinam exhibet aut ad ostentationem paratam, sed brevem, perspicuam, adeoque valde frugiferam.

Liber duas habet partes, quarum altera est de lingua Maronis, proditque recentioris philologiae satis peritum hominem eumdemque felicissime intuentem affinitates crebras inter Vergilianas locutiones cum aliis poetis ac solutae etiam orationis scriptoribus, sive latinis sive italicis. Quae omnia, quum grammatices notitiam usumque confirmant ac roborant, tum vitio quorumdam occurrunt, latine scribentium « undique collatis membris », id est dictione quadam ex poetico ac pedestri sermone conflata. Altera pars, de Vergiliano numero, etsi forte brevior videri possit, quam res postulet, usu tamen facile praestat maioribus libris ex eo genere. Rerum enim opportuno delectu et lucido ordine, quae praecipua docentium virtus est, maxime commendatur.

Similes huius libri dum ostendunt non ita latinitatis excidisse fortunam, uti doletur a multis, optimum inventuti sternunt iter ad latium sermonem addiscendum, non ieiune, non temere, non aurium incerto iudicio, sed ratione et via, ab aetatis nostrae viris explorata ac tradita.

P. A.

AENIGMATA

I.

Sum *prior* Arcadius; meus est venator amicus;
Armentique fui custos, terrorque viarum.
Fons Arabus *sequitur*. Pulcherrima praedita summis
Iam mulier vivam, prior undis Deucalionis.

II.

(*Permutatio vocalium*)

A servatque paratque cibos, confortat edenda.
O fugat in terra noctem luce atque calore.

A. E. de Druffel.

Ex omnibus qui utriusque aenigmatis interpretationem ad commentarii moderatorem miserint intra duos menses, unus, sortito, gratis accipiet opus, cui titulus:

NOVUM IESU CHRISTI TESTAMENTUM

VULGATAE EDITIONIS

Xysti V Pont. Max. iussu recognitum et Clementis VIII auctoritate editum.

Aenigmata ann. II, n. XXII proposita his respondent:

1. Parva domus magna quies.
2. Is - is.

Ea rite soluta miserunt:

Ed. Bianco; M. Mori; Ag. de Aguiar; P. Anacletus C. P., *Roma* – Guil. Schenz, *Ratisbona, in Bavaria* – Ioan. Sedlák, *Praga, in Bohemia* – Andr. Piotto, *Malo*; Ios C. povin, *Montebello ad Vicentiam* – F. Crouzillac, *Epernay*; A. Sordet, *Thury*; Aug. Narquet, *Monteloco*; A. Chevènement, *Nods, in Gallia* – P. Garrone, *Pezzana ad Vercellas* – C. Morawski, *Cracovia* – H. A. Strong, *Lyrpliq* – Io. Gust. Grünes, *Nikolsburg, in Moravia* – Alafr. Bartoli, *Grosseto* – Ioan. Sobczynski, *Wloclawek, in Polonia* – Val. Baldissera, *Glemona* – A. E. de Druffel, *Welbergen, in Guestphalia* – Ricc. Magenta, *Genua* – Ant. Galiero, *Aversa* – A. Robert, *Marieville*; Aug. Roberge, *Chicot*; P. Rioux, *Hochelaga, in Canada* – H. Heussler, *Basilea* – M. Kheberich, *Scepusio, in Hungaria* – Alex. P. Gest, *Lambertville* – Io. Bapt. Etschenberg, *Albano* – Ios. Crosatti, *Poiano Vallispantenae, in agro Veronensi* – Ioan. Mediolanensis – Const. Cicchelli, *Monte Cassino* – E. Frachetti, *Mangalore, in Indis* – Alois. Cappelli, *Senis* – C. Meucci, *Neapoli* – D. Macrae, *Lairg, in Caledonia*.

Sortitus est praemium:

Io. Bapt. Etschenberg

ad quem missum est opus, cui titulus:

D'IRLANDE EN AUSTRALIE

SOUVENIRS ET IMPRESSIONS DE VOYAGE

par A. Lemire.

Sponsor: Ioannes Baptista Ciampi, iurisperitus.

Romae – Ex Officina Forzani et Socii.